

Czy sąd może odmówić wydania nakazu zapłaty z weksła wystawionego przez konsumenta, jeśli okoliczności związane z roszczeniem wekslowym budzą wątpliwości sądu?

Kredyt, pożyczka, najem – obecnie wiele umów zawieranych przez konsumentów zabezpieczanych jest wekslem in blanco. Dzięki temu jeśli klient nie spłaca należności, przedsiębiorca (wierzyciel) może wypełnić weksel i na jego podstawie żądać wydania przez sąd nakazu zapłaty. Taki tryb dochodzenia zapłaty przez przedsiębiorcę zakłada brak kontaktu sądu z konsumentem przed wydaniem nakazu. Sąd wydaje orzeczenie na podstawie przedstawionego wypełnionego przez przedsiębiorcę weksla, bez zapoznania się z umową konsumencką i porozumieniem wekslowym. Dokumenty sąd bada tylko wtedy, gdy konsument zaskarży w terminie nakaz zapłaty (takie zaskarżenie wiąże się dla konsumenta z koniecznością poniesienia kosztów). Zaskarżenie nakazu nie wstrzymuje także ew. postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez komornika. Takie rozwiązanie ma pomóc wierzycielom szybko i skutecznie dochodzić swoich praw.

Niestety część przedsiębiorców nieuczciwie wykorzystuje weksle. W wielu przypadkach żądania przedsiębiorców nie powinny być uwzględnione przez sąd, gdyż wynikają one z klauzul niedozwolonych lub nieuczciwych praktyk rynkowych. Do tego w postępowaniu nakazowym utrwalił się niestety pewnego rodzaju automatyzm w wydawaniu przez sądy nakazów zapłaty, co nierzadko skutkuje naruszeniem interesów konsumentów.

Ten automatyzm został jednak zakwestionowany wyrokiem TSUE z 7 listopada 2019r., w połączonych sprawach C-419/18 i C-483/18 (Profi Credit II). Dwa pytania prejudycjalne przedstawione TSUE przez Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe i Sąd Okręgowy w Opolu, dotyczyły dwóch kwestii:

- 1) czy weksel *in blanco* może stanowić zabezpieczenie roszczeń konsumenckich w świetle prawa UE, nakazującego sądowi badanie z urzędu, czy umowa (z której wynika roszczenie zabezpieczone wekslem *in blanco*) nie zawiera klauzul abuzywnych oraz czy przedsiębiorca prawidłowo wykonał obowiązki informacyjne wobec konsumenta?
- 2) czy sąd może odmówić wydania nakazu zapłaty i doprowadzenia w ten sposób do zbadania samej umowy konsumenckiej oraz okoliczności towarzyszących jej zawarciu?

Na tak postawione pytania TSUE odpowiedział, że ***przepisy prawa unijnego nie stoją na przeszkodzie przepisom krajowym, które w celu zabezpieczenia zapłaty wierzytelności zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem umożliwiają określenie zobowiązania konsumenta do wystawienia weksła własnego in blanco***. Brak więc przeszkód, by weksel *in blanco* mógł stanowić – z zasady – sposób zabezpieczenia roszczeń wobec konsumenta.

Co jednak istotne dla przedmiotowej analizy, TSUE w zakresie pytania drugiego, jednoznacznie stwierdził, że o ile sposób zabezpieczenia wierzytelności konsumenckich leży poza zakresem prawa UE, to **jeśli okoliczności związane z roszczeniem wekslowym budzą wątpliwości sądu krajowego, to ma on obowiązek odmówić wydania nakazu i zażądać od przedsiębiorcy, by przedstawił dokumenty m.in. umowę i porozumienie wekslowe**. *Sąd krajowy jest zobowiązany podjąć z urzędu czynności dochodzeniowe w celu ustalenia, czy postanowienie umowne zamieszczone w umowie, która jest przedmiotem toczącego się przed nim sporu i która została zawarta między przedsiębiorcą a konsumentem, jest objęte zakresem stosowania dyrektywy, a jeżeli tak – zobowiązany jest z urzędu zbadać, czy postanowienie to ewentualnie ma nieuczciwy charakter.*

W tym zakresie orzeczenie TSUE wprowadziło także poważną zmianę w dotychczasowym stanie prawnym. W myśl przepisów prawa wekslowego:

- 1) Art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe stanowi, że jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze

albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa. Przepis ten ma zastosowanie do weksla własnego niezupełnego (in blanco) na podstawie art. 103 akapit 2 ustawy.

- 2) Zgodnie z art. 17 prawa wekslowego osoby, przeciw którym dochodzi się praw z weksla własnego, nie mogą wobec posiadacza zasłaniać się zarzutami, opartymi na swych stosunkach osobistych z wystawcą lub z posiadaczami poprzednimi, chyba że posiadacz, nabywając weksel własny, działał świadomie na szkodę dłużnika.

O czym już wspomniano badanie treści stosunku podstawowego (w tym kontrola porozumienia wekslowego) mogły nastąpić jedynie na zarzut zobowiązanego do zapłaty z weksla. Z orzecznictwa TSUE wynika jednak, że **wobec braku możliwości wykładni i stosowania przepisów krajowych zgodnie z wymogami prawa unijnego, sądy krajowe mają obowiązek zbadania z urzędu, czy postanowienia uzgodnione między stronami mają nieuczciwy charakter, pozostawiając w razie potrzeby bez stosowania wszelkie przepisy krajowe lub orzecznictwo, które są sprzeczne z takim badaniem** (Wyrok TSUE z dnia 4 czerwca 2009 r., Pannon GSM, C-243/08). Sąd krajowy powinien zatem zażądać dokumentów z urzędu – a więc bez konieczności występowania w tej kwestii z osobnym wnioskiem konsumenta i także z urzędu przeprowadzić kontrolę czy umowa i porozumienie wekslowe nie zawiera postanowień niedozwolonych.

Jest to bardzo istotna zmiana w porównaniu z dotychczasowym stanem prawnym, w którym sąd nie mógł z zasady uzupełniać z urzędu materiału dowodowego sprawy, a inicjatywa w tym zakresie musiała zazwyczaj pochodzić od konsumenta.

Jak zauważa przy tym Rzecznik Praw Obywatelskich, wyrok TSUE z 7 listopada 2019 r. uzupełnia dwa wcześniejsze orzeczenia TSUE: z 13 września 2018 r. w sprawie C 176/17 (*Profi Credit I*) oraz z 18 listopada 2018 r., C-632/17 (*PKO Bank Polski*). ***Trybunał stwierdził w nich, że polski model postępowania nakazowego nie pozwala konsumentom na skuteczne kwestionowanie nakazów zapłaty – i doprowadzenie w ten sposób do badania, czy umowa nie zawiera postanowień niedozwolonych ani czy przedsiębiorca wykonał prawidłowo obowiązki informacyjne.***

Hubert Plichta